

İBNÜ'S-SALÂH eŞ-ŞEHREZÜRÎ

retmiştir (Beyrut 1406/1986, I, 137-403 ve II. cilt). 4. *Şerhu'l-Varakât fi'l-uşûl*. İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî'nin eserinin şerhi olup bir nüshası Hacı Selim Ağa Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (nr. 269). 5. *Şilatü'n-nâsik fi şifati'l-menâsik (el-Menâsik)*. Bir nüshası Dârü'l-kütübü'l-Misriyye'dedir (*Tabakâtü'l-fukahâ'i's-Şâfi'iyye*, neşredenin girişi, I, 44). 6. *Nüket 'ale'l-Mühezzeb li-Ebî İshâk eŞ-Şîrâzî*. İbnü's-Salâh'ın *el-Mühezzeb*'in pek az bir kısmını şerhettiği, Nevevî'nin de *Tehzîbü'l-esmâ' ve'l-luğât*'ta bu şerhe başvurduğu belirtilmekteyse de eserin günümüze ulaşmadığı anlaşılmaktadır.

C) Diğer Eserleri. 1. *Tabakâtü'l-fukahâ'i's-Şâfi'iyye*. Müellifin temize çekmeye fırsat bulamadığı bu eseri çok beğenen Nevevî bazı biyografiler ekleyerek kitabı yeniden düzenleyip ihtisar etmeye başlamış, onun da tamamlamadığı bu çalışmayı Yûsuf b. Abdurrahman el-Mizzî ikmal etmiştir (Sübkî, I, 217; nşr. Muhyiddin Ali Necîb, I-II, Beyrut 1413/1992). Takıyyüddin es-Sübkî'nin *Müntehabü Tabakâti'l-fukahâ' li'bni's-Salâh* adlı bir çalışması bulunmaktadır. 2. *el-Muntehab mine'l-Müzheb fi zikri şüyûhi'l-mezheb li'l-Mu'tavva'i*. Ebû Hafs Ömer b. Ali el-Mutavva'i'nin Ebû'l-Tayyib Sehl b. Muhammed es-Sulûkî için kaleme aldığı *el-Müzheb fi zikri şüyûhi'l-mezheb*'den İbnü's-Salâh'ın yaptığı seçmedir. 3. *Hilyetü'l-İmâm eŞ-Şâfi'i* (nşr. Bessâm Abdülvehhâb el-Câbî, Dimaşk 1401/1981). 4. *Risâle fi nesebi Resûlillâh ve mevliidihi ve meb'âsihi* (Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 2187, vr. 114^b-117^b). 5. *Risâle fi'r-rü'yâ*. Ebû Ca'fer Muhammed b. Abdullah es-Selemî'nin 386 (996) yılında gördüğü bir rüyada hadis ilimleriyle ilgili olarak Hz. Peygamber'e sorduğu sekiz soruya aldığı cevapları ihtiva eden ve pek sağlam olmadığı anlaşılan bir rivayetin derlenmesiyle meydana gelmiş risâlenin bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (Lâleli, nr. 3720, vr. 137^a-141^b). 6. *Fevâ'idü'r-rihle (er-Rihletü's-sarkıyye)*. Müellifin Horasan seyahati sırasında çeşitli kitaplardan derlediği bilgileri ihtiva ettiği belirtilmektedir (*Keşfü'z-zunûn*, I, 836; II, 1297). Tâceddin es-Sübkî, İbnü's-Salâh'ın bazı mecmualarını gördüğünü kaydetmekte (*Tabakât*, IV, 117; V, 209, 246), çeşitli kaynaklarda ayrıca *Efrâdü'l-İlm* ve *et-Tahrîr* gibi çalışmalarını zikredilmekte, Brockelmann, ona nisbet ettiği *Târîh üstûri li'r-Resûl 'aleyhi's-selâm* adlı bir eserin yazma nüshasının Floransa'da bulunduğunu söylemektedir (GAL, I, 442).

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü's-Salâh eŞ-Şehrezürî, *Mukaddimetü İbnü's-Salâh* (nşr. Aîşe Abdurrahman Bintü's-Şâti'), Kahire 1411/1990, neşredenin girişi, s. 13-38; a.mlf., *Tabakâtü'l-fukahâ'i's-Şâfi'iyye* (nşr. Muhyiddin Ali Necîb), Beyrut 1413/1992, neşredenin girişi, I, 29-50; Sibt İbnü'l-Cevzî, *Mir'âtü'z-zamân*, VIII, 757-758; Ebû Şâme, *ez-Zeyl 'ale'r-Ravzateyn*, s. 175-176; İbn Hallikân, *Vefeyât*, III, 243-245; İbn Rüşeyd, *Mil'ü'l-aybe bimâ cümü'a bi-tûli'l-gaybe* (nşr. M. Habîb İbnü'l-Hoca), Tunus 1981, III, 217-219; İbn Abdülhâdî, *'Ulemâ'ü'l-hadis*, IV, 214-218; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, XXIII, 140-144; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, IV, 1430-1433; a.mlf., *Târîhu'l-İslâm: sene 641-650*, s. 184-188; Sübkî, *Tabakât (Tanâhî)*, I, 217; IV, 117; V, 209, 246; VIII, 326-336; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XIII, 168-169; İbn Kâdî Şühbe, *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*, II, 113-115; Nuaymî, *ed-Dâris fi târihi'l-medâris* (nşr. Ca'fer el-Hasenî), Dimaşk 1367/1948-51, I, 20-21; II, 284; ayrıca bk. İndeks; Taşköprizâde, *Miftâhu's-sa'âde*, II, 60-61, 147-148, 355; *Keşfü'z-zunûn*, I, 48, 59, 70, 78, 156, 210, 465, 470, 720, 836; II, 1028, 1101, 1103, 1162, 1297, 1473, 1629, 1881, 2009; Rüdânî, *Şilatü'l-halef bi-meuşûli's-selef* (nşr. Muhammed Haccî), Beyrut 1408/1988, s. 215, 245, 306, 398; Ahlwardt, *Verzeichnis*, II, 185, nr. 1389; Brockelmann, GAL, I, 440-442; *Suppl.*, I, 610-612; Lutfî Abdübedî, *Fihrisü'l-mahtûâtü'l-muşavvere: et-Târîh*, Kahire, ts., II/1, s. 174; Münecid, *Mu'cem*, s. 83-84; Elbânî, *Mahtûât*, s. 65; Abdülhay el-Kettânî, *Fihrisü'l-fehâris*, I, 94; Sâlihîyye, *el-Mu'cemü's-şâmil*, III, 463-465; Abdülfettâh Ebû Guddê, *el-İsnâd mine'd-din ve şafha müşrika min târihi semâ'i'l-hadis 'inde'l-muhaddişin*, Dimaşk-Beyrut 1412/1992, s. 107-112; A. J. Arberry, *Fihrisü'l-mahtûâtü'l-'Arabiyye fi mektebeli Chester Beatty* (trc. Mahmûd Şâkir Saîd), Amman 1992-93, I, 500; II, 1124; J. Robson, "İbn al-Şalâh", *EI²* (Fr.), III, 951; Muhsin Âbidî, "İbn Şalâh", *DMBİ*, IV, 116-117.

M. YAŞAR KANDEMİR

İBNÜ'S-SAYRAFÎ, Ebû Zekeriyâ
(أبو زكريا ابن الصيرفي)

Ebû Zekeriyâ Cemâlüddin Yahyâ b. Ebî Mansûr b. Ebî'l-Feth el-Harrânî (ö. 678/1279)

Hanbelî fakihî.

583 (1187) yılında Harran'da doğdu. İbnü'l-Hubeysî diye de anılır. Abdülkâdir b. Abdullah el-Ruhâvî ve Hammâd b. Habetullah el-Harrânî'den, ayrıca 607'de (1210) gittiği Bağdat'ta İbn Taberzed, İbnü'l-Ahdar, İbn Meninâ, Ebû'l-Bekâ el-Ukberî, Ebû Muhammed İbnü'l-Gazzâl; Dimaşk'ta Ebû'l-Yümn el-Kindî, İbnü'l-Harestânî, İbn Mülâib, İbnü'l-Cülâcûlî, Ebû Abdullah İbnü'l-Bennâ; Musul'da Mahmûd b. Mevdûd'dan hadis dinledi. Dimaşk'ta Muvaffakuddin İbn Kudâme, Bağdat'ta Ebû'l-Bekâ el-Ukberî ve Ebû

Bekir İbn Guneyme el-Halâvî'den fikh öğrendi. Ukberî'den Arapça dersleri aldı ve *et-Tibyân fi'r-râbi'l-Kur'ân* adlı kitabını okudu.

Tahsil sırasında ve daha sonra uzun süre Bağdat'ta kalan İbnü's-Sayrafi burada ve Harran'da öğretim, fetva ve telifle meşgul oldu, birçok kitap istinsah etti. Ardından Dimaşk'a yerleşti; Emeviyye Camii'nde ders verdi. Aralarında Takıyyüddin İbn Teymiyye, Hâfız Abdülmü'min ed-Dimyâti, Mes'ûd b. Ahmed el-Hârisî, Ebû'l-Hasan İbnü'l-Attâr, İbnü'l-Habbâz, Bedreddin İbn Cemâa ve Zehebî'nin bulunduğu birçok talebe yetiştirdi. 4 Safer 678 (16 Haziran 1279) tarihinde Dimaşk'ta vefat etti ve Bâbü'lferâdis Kabristanı'na defnedildi. İbnü's-Sayrafi sünnete aşırı derecede bağlı, müttaki, bid'at ehline karşı sert ve hakkı söylemekten çekinmeyen bir âlimdi. Kaynaklarda adı geçen eserleri şunlardır: *Nevâdirü'l-mezheb*, *De'â'imü'l-İslâm fi vücûbi'd-du'â' li'l-İmâm* (Müstansır-Billâh için yazılmıştır), *İntihâzü'l-furas fi men eftâ bi'r-ruhaş*, *'Ukûbâtü'l-cerâ'im* (Dimaşk Valisi İftihârüddin el-Harrânî adına yazılmıştır), *Âdâbü'd-du'â'*.

BİBLİYOGRAFYA :

Yüninî, *Zeyl Mir'âti'z-zamân*, Haydarâbâd 1374/1954, IV, 34; Bîrzâlî, *Meşvehatü Kâdi'l-kudât Bedreddin İbn Cemâa* (nşr. Muvaffak b. Abdullah b. Abdülkâdir), Beyrut 1408/1988, II, 555-561; Zehebî, *Mu'cemü şüyûh* (nşr. Rûhiyye Abdurrahman es-Süyûfî), Beyrut 1410/1990, s. 648-649; a.mlf., *el-İşare ilâ vefeyâti'l-a'yân* (nşr. İbrâhim Sâlih), Beyrut 1411/1991, s. 369; İbn Receb, *ez-Zeyl 'alâ Tabakâti'l-Hanâbile*, Kahire 1372/1952-53, II, 295-297; İbn Tağrîberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, VII, 290; Burhâneddin İbn Müflih, *el-Maqsadü'l-ersed* (nşr. Abdurrahman b. Süleyman el-Useymin), Riyad 1410/1990, III, 87-88; Ebû'l-Yümn el-Uleymî, *el-Menhecû'l-aḥmed* (nşr. Abdülkâdir el-Arnaût - Mahmûd el-Arnaût), Beyrut 1997, IV, 311-312.

AHMET ÖZEL

İBNÜ'S-SAYRAFÎ, Ebû'l-Kâsım
(أبو القاسم ابن الصيرفي)

Ebû'l-Kâsım Tacü'r-riâse Emînüddin Alî b. Müncib b. Süleymân el-Kâtib et-Tenühî (ö. 542/1147)

Fâtîmî devlet adamı, tarihçi, edip ve şair.

21 Şâban 463'te (25 Mayıs 1071) Kahire'de doğdu. Babası sarraf olduğu için İbnü's-Sayrafi diye anıldı. İyi bir öğrenim gördü. Dedesinin devlet dairelerinde kâtiplik yapmış olması onu da bu alana yö-